

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 17. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius02val-shoot-idm139771562893536.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

Erlig oc Velbyrdig Quinde Fru Berete Gøye/ Naade oc Fred i vor Herre Christo.

Kjere Fru Berete/ den lille Tydske Bog/ som ieg laante aff eders Riere hosbonde/ Erlig oc Velbyrdig Mand/ Herluff Trolle/ vdsette ieg paa danske/ oc sender ieg eder den/ til Nyt Aars gaffue/ for en tacfnemmeligheds bekendelse/ som it ædelt Liggende fæ/ der dog icke skal skiulis i kister oc skrin/ men vddelis til Guds vdualde. Thi det er til hobe sancket aff det Ny oc Gamle Testamente/ til at trøste bedrøffuede Hierter/ i fristelsens tid/ som tit oc offte er behoff/ Fordi at Satan icke vil lade Guds vdualde vere met fred/ i denne iammer dal/ Huor faare it christet menniskis leffnit er ocsaa en Strid oc Ramp/ || at træde frem vdi/ mod Fristeren/ som Christus vor salig gørere trædde selff for oss/ vdi saadan en kamp/ i ørcken/ i vrtegaarden/ paa kaarsit etc. oc brød igennem ved det Salige Gudz ord/ Bogen er liden dog skal den vel loffue sig selff aff sin fonstermand/ det er/ aff den Helligaand Lige som Perler oc dyrebare Stene ere vel smaa/ dog ere de kaaftelige/ oc ædele Folck haffue dem besynderlige kære/ saa er vel denne bog liden i sig selff/ men offuergaar dog i Gudz sandhed alle liggendefæ/ som kunde findis i Verden aff Guld/ Perler oc dyrebare Stene. Bedendis eder der faare at i ville tage dette hiertens Liggendefæ til tacke oc haffue det Fært oc vdi en idelig brug/ da skal eder icke fattis trøst oc husualelse i tilbyrlig tid/ Eder den almectigste Gud befalendis/ Screffuit i Røbenhaffn/
S. Thomis dag/ faar Juuel.
M. D. Xlix.

Peder Palladius.

19

Fortalen.

N. N. Min sønderlig gode ven/ Naade oc fred aff Gud/ ved vor Herre Jesum Christum. Min kære Ven oc Broder/ effterdi ieg veed vel aff eders nød oc daglige fristelser at sige/ som i haffue beklaget faar mig oc spurt mig om raad/ oc ieg er i alle maade skyldig/ at giffue eder oc huer Christen trolige/ raad i saa maade/ haffuer ieg ladet Prente eder oc andre/ som ere stedde i lige saadan nød (thi denne fristelsse er saare almindelig oc findis mestendel hoss de beste christne) denne lille Bog til trøst/ at i skulle den bruge/ oc affuerie samme fristelsse der met/ Thi tvi kunde icke haffue nogen anden hielp/ eller beskermelsse/ mod Satans forgiftige pile oc vort syndige hiertis forargelse/ oc forfengelige tancker/ end Gudz ord/ Jeg vil dog alligeuel det icke forholde for eder/ at denne lille Bog er icke aff mig beskicket/ men altsammen aff en anden from/ gudfryctig mand til hobe dragen/ Thi der ieg vaar hoss den Verdige || oc Salige Doct. Morthen Luther paa Slaattet til Coberg (paa den tid/ der Herre dagene vaare til Ausborg) haffde wi der en from Sogneprest/ ved naffn Her Johan Grosk/ som predicked huer syndag paa Slaattet. Oc effterdi det vaar salige D. Morthen Luthers seduan stedze oc altid/ at hand mestendel/ huer fiortende dag/ eller i det lengste/ huer tre vgers dag gick til det Høyuerdige Sacramente oc begerede oc søgte effter affløsning tilforn/ da prisede hand forneffnde Sogneprestis trøst oc vnderuisning i den maade/ saa at ieg en tid bad hannem der om/ at hand vilde tilsammen scriffue mig samme Sprock effter som hand brugede dem i affløsningen til at trøste Samuittigheder met/ Det gjorde den fromme mand gjerne/ oc screff mig denne lille Bog ord fra ord/ som i nu see/ Det behagede den Høyuerdige oc salige mand/ met Gud D. Morten Luther saa vel/ at ieg maatte vdscriffue hannem dem/ Thi hand haffde lert oc forsaret i daglige friftelser || mere end en gong/ huorlunde de Sprock som wi end vel vide/ at trøste oss met/ holde sig til bage oc ville icke indfalde naar behoff 20 gjøris/ da er det meget gaat at wi haffue it vist forraad aff Scrifften/ om det oc det Sprock vil icke vere sterck nock/ at wi da søge it andet op/ som er ret klart oc vist/ som wi kunde staa paa/ oc vaare vel behoff/ at huer Christen toge daglige saadane Sprock faar sig/ at bruge dem tit oc offte/ paa det at naar nøden trenger oss/ wi ere da beutebnede oc rustede met scrifften/ som met det beste Vaaben/ Saa bør eder nu at haffue denne lille/ men saare nyttelige Bog kiær oc studere daglige der vdi/ det skal visselige føre sin fruct met sig/ oc vel løne arbejdet. Gud beware eder oc

alle fromme Christne vdi denne
nødsommelige tid.
E. V. T.

Vitus Theodorus.
21

Nogne deylge Sprock aff den Hellige Scrifft/ for en bedrøffuit Samuittighed etc.

Esaie. Lij.

SAndelige drog hand vor Siugdom oc lagde paa sig vor pine oc wi hulde hannem for den/ som vaar plagit oc straffit aff Gud/ men hand er saargiort for vore misgerninger/ oc slagit for vore Synders skyld/ Straffen ligger paa hannem/ paa det/ wi skulde haffue fred/ oc wi ere helbrede gjorde ved hans Saar/ wi ginge alle vild/ huer saa paa sine veye/ men HERREN kaste alle vore synder paa hannem.

j Pet. ij.

Hand haffuer selff offret vore Synder paa sit Liff/ paa det/ at wi skulle vere fri fra Synden/ oc leffue effter retferdighed/ ved hues Saar i ere bleffne sunde. ||

j Timoth. j.

Thi det er io visselige sant/ oc it dyrebart ord/ at Jesus Christus er kommen til verden/ at salige gøre Syndere/ iblant huilcke ieg er den største/ Men der faare er Barmhertighed mig vederfaret paa det/ at Jesus Christus vilde først giffue til kende ved mig/ taalmodighed/ alle dem til it exempel/ som skulle tro paa hannem til det euige lifff.

* Det forsee dig ocsaa til hannem/ saa vel som Paulus/ saa bliffuer du from oc salig.

j Ttmoth. ij.

Thi der er en Gud/ oc en Meglere mellem Gud oc menniken/ som er det Menniske Jesus Christus/ som haffuer giffuit sig selff til en igeniøselse.

Heb. ix

Lige som det er Menntsken skickfet at hand skal en tid dø/ der effter dommen/ || saa er Christus en tid offret at borttage 22 mangis synder/ men den anden tid/ skal hand obenbaris/ foruden Synd/ dem/ som biie effter hannem til salighed.

Eph. j.

Ved Christi blod haffue wi igenløselsen/ som er syndsens forladelse/ effter hans naadis rigdom.

i Cor. j

Jesus Christus er gjort oss aff Gud til visdom oc til retferdighed/ til hellighed oc til igenløselse.

* Est du en synder oc wretferdig bekende det/ oc klage det faar Christus/ holt hannem for din eniste salighed/ saa er Christi retferdighed din egen oc skiuler dig alle dine synder/ at de kunde icke giøre dig skade. ||

Rom. v.

Thi der som wi ere forligte met Gud/ ved hans Søns død/ der wi vaare end nu Syndere/ Huor meget mere skulle wi bliffue salige vid hans pine/ effterdi wi ere nu forligte.

Galat. j.

Christus haffuer giffuit sig selff for vore Synder/ at hand vilde fri oss fra denne onde verden/ effter Guds oc vor Faders vilie.

Collos. ij.

Gvd haffuer gjort oss leffuende ved Christum/ oc haffuer skenckt oss alle Synder/ oc affslæt den handskrifft som vaar mod oss/ Huilcken der haffde sin mact ved Skickelser oc vaar mod oss/ den borttog hand oc

festede den paa kaarsit/ oc vddrog Førstedøme oc de veldige/ oc obenbarlige drog dem frem at besee/ || oc gjorde en Triwnph aff dem/ ved sig selff.

Matth. jx

De stercke haffue icke Læge behoff/ men de Siuge. Jeg er kommen at kalde syndere til bedring oc icke de fromme.

* Der faar siger Gud ved propheten Ezech. 18. Jeg vil icke en Synders død/ men mere/ at hand skal omuende sig oc leffue.

23

Matth xi

Rommer hid til mig/ alle i som arbeyde oc ere besuarede ieg vil verqitege eder. Tager mit Aag paa eder/ oc lærer aff mig/ thi ieg er sagtmodig/ oc ydmyg aff hiertet. Saa skulle i finde rolighed for eders siæle. Thi mit Aag er søt och min byrde er læt.

* Ued troen til Christum kommer mand til hannem naar wi tro/ Gud er || oss naadig/ at hand mener oss det trolige/ at hand haffuer forladet oss alle Synder/ at Christus haffuer gjort fylleste for alle vore Synder/ at wi ere Guds børn oc arffuinge. Thi saa siger Christus.

Joan. vj.

Hvo der kommer til mig/ den hungrer aldri/ oc hvo der troer paa mig/ den tørster aldri.

* Saadant it menniske kand huerken Døden/ Synden/ Dieffuelen oc ey heluede gøre skade/ hand kand oc icke bliffue fordømt/ men bliffuer euige salig ved Troen oc en hiertelig tillid/ paa Guds sande ord oc store naade/ mtskunhed oc barmhiertighed. Thi saa siger Christus selff.

Joan v.

Sandelige Sandelige siger ieg eder/ Hvo der hører mine ord oc troer || den/ som mig haffuer vdsent/ hand haffuer det euige lifff/ oc kommer icke til dommen/ Men er hen trengt igennem fra døden til lifffuit.

* Ey en trøstelig ting er det/ at en Christen ved den timelig død/ trenger sig hen til det euige lifff.

Joan viij.

Sandelige sandelige siger ieg eder huo der vil holde mine ord (det er bliffue der ved/ tuile inted der paa/ men tro stadelige/ at hand haffuer faaet ved mig oc for min skyld en naadig Gud oc barmhiertig Fader i Himmelen) hand skal icke see døden euindelige.

24

* Det er Gud Faders oc Guds Sons kierlige vilie/ at saadant it menniske/ som bliffuer i Troen/ oc tillid paa Guds Naade oc ord/ skal bliffue euige beholden oc salig/ oc at Synd/ Død/ Dieffuelen oc Heluede mue gøre hannem lige || saa lidet skade stedze oc altid/ som Christus selff/ Thi ved Troen til Christum bliffue wi Gudz vdualde børn/ som hand siger.

Joan j.

Saa mange som hannem annammede/ dem gaff hand mact/ at bliffue Guds Børn/ de som trode paa hans Naffn. etc

Joan vj.

Alt det som min fader giffuer mig/ det kommer til mig/ oc huo som kommer til mig/ den skal ieg icke støde hen vd. Thi ieg er kommen fra Himmelen/ icke at ieg skal gøre min vilie/ men hans/ som mig haffuer vdsent. Oc denne er Faderens vilie/ som mig haffuer vdsent/ at ieg skulde inted miste aff alt det han haffuer giffuit mig/ men at ieg skal det opuecke paa domme dag. Men det er hans vilie/ som mig haffuer sent/ at huo der seer Sønnen/ oc troer paa hannem/ hand || haffuer det euige lifff/ oc ieg skal opuecke hannem paa domme dag.

Joan iij

Lige som Mose ophøuede en hugorm i ørcken/ saa skal Menniskens Søn ophøyes/ paa det/ at alle de/ som troe paa hannem/ skulle icke fortabis/ men haffue det euige lifff/ Saa haffuer Gud elskt verden, at hand gaff sin eniste Søn der hen/ paa det/ at alle de som tror paa hannem/ skulle icke fortabis/ men haffue det euige lifff. Thi Gud sende icke sin Søn til verden/ at hand skulde dømmen verden/ men at verden skulde bliffue salig ved hannem. Huo der troer paa hannem/ hand skal tcke dømmis/ men huo icke troer/ hand er allerede fordømt/ Thi hand trode icke paa Guds enborne Søns naffn.

Rom viij

Er Gud for oss/ huo tør vere mod oss/ som oc icke sparde sin egen Søn/ men || haffuer giffuit hannem der hen for oss 25 alle/ huorlunde skulde hand icke skencke oss alting met hannem? Huo vil klage paa Guds vduolde? Gud er her som gør retferdig/ huo vil fordømme? Christus er her/ som er død/ Ja meget mere hand som er opueckt/ huilcken der er ved Guds Høyre haand oc beder for oss.

j Joan. ij

Oc der som nogen synder/ da haffue wi en Talsmand hoss Faderen/ Jesum Christum/ der retferdig er/ oc hand selff er forligelsen for vore synder/ men icke alene for vore/ men ocsaa for den ganske verdens/ Oc der paa mercke wi/ at wi kende hannem/ der som vi holde hans bud.

* Christus er ocsaa vor Skylddragere/ Thi hand haffuer draget alle vore synder paa syn Ryg. Esaie Lij. oc haffuer fast dem ned i Heluedis affgrund. Mich. vij. Lige som nu Christus || haffuer offueruundet Døden/ Dieffuelen oc Synden/ saa skal en Christen offueruinde det altsammen/ Naar hand Troer at Døden/ Dieffuelen/ Synden oc Helffuede kunde lige saa lidet skade hannem/ som de kunde skade Christo. Thi saa siger hand.

Joan. xvj.

Saadant haffuer ieg talet met eder/ at i skulle haffue fred i mig. I verden skulle i haffue angst/ Men verer trøstige/ jeg haffuer offueruundet verden. Lige saa oc

j. Joan. v.

Alt det som er født aff Gud/ offueruinder verden/ oc vor Tro er Seyruindingen/ som haffuer offueruundet verden.

* Den Seyruinding haffuer Christus vor Saliggørere forhuerffuit met sin død ||

j. Cor. xv.

Døden er opsluget i Seyer/ Død huor er din braad/ Helffuede huor er din Seyer. Men dødsens Braad er Synden oc Synsens krafft er Louen. Men Gud vere tack/ som haffuer giffuit oss Seyer ved vor Herre Jesum Christum.

26

* Der faar kand huercken Synden/ Døden eller Dieffuelen vende saadant it menniske fra Gud/ som Christus siger

Joan. x

Mine faer høre min røst/ oc ieg kender dem/ oc de følge mig oc ieg giffuer dem det euige lifff/ och de skulle icke euindelige omkomme/ oc ingen skal riffue dem aff min hand. Faderen som haffuer giffuit mig dem/ hand

er større end alting/ Och ingen kand rycke dem aff min Faders haand/ Jeg oc Faderen ere ens. ||

* Er Faderen større end alting/ kære menneske/ Huor faare bedrøffuer du dig/ huor faar vilt du fortuile/ oc giøre din synd større end Gud er?

j Joan. iv

Den som er i oss/ er større end den der er i Verden.

* Hui frycter dti dig da for Dieffuelen/ effterdi at Christus din Gud oc Herre haffuer offueruundet hannem/ Hui frycter du dig da for Helffuede/ efferdi ath Christus haffuer sønderbrudet det for dig oc alle dem som troer/ Hui frycter du dig da for Synd/ effterdi at hun er opsluget oc bedrit vdi Christi død.

Rom. v.

Der faare priser Gud sin kierlighed mod oss/ at Christus døde for oss/ der wi vaare end nu syndere/ saa bliffue || wi to meget mere beholne ved hannem for vreden. Effterdi at wi ere bleffne retferdige ved hans blod.

* Gud er vor Fader thi wi haffue hans ord/ oc hans Søn Christum/ oc ere ocsaa bleffne hans vdualde Børn/ ved Chriftum/ Ved huilcken wi haffue faaet arffuedel/ Thi Christus sagde til Magdalena.

Joan. xx.

Gack hen til mine Brødre oc sige til dem/ Jeg far op til min Fader oc til eders Fader/ til min Gud/ oc til eders Gud.

Rom. xiiij.

Wi leffue eller dø/ da høre wi Gud til.

27

Joan. j.

See Guds Lam/ som bær Verdsens synder. ||

* Min broder du est oc en syndere/ saa bær Christus oc dine synder/ Tuil der inted paa/ saa est du allerede fri fra synden oc it Guds Barn.

i Pet. j.

Wi ere icke igenløste ved forgengelige ting/ font sølff oc guld/ aff vor forfengelige handel/ Men met Christi dyrebar blod/ som met it wskyidigt oc wbesmittet lams.

j Pet. ij.

Christus haffuer selff baaret vor synd i sit Legome paa Træet.

j Pet. iij.

Christus haffuer en tid lidt for vore synder/ den retferdige for de wretferdige/ paa det/ at hand kunde føre oss til Gud. ||

j Joan. j.

Jesu Christi blod renser oss/ aff alle vore synder/ der som wi bekende vore synder/ saa er hand trofast oc retferdig/ ath hand forlader oss vore synder oc renser oss aff al wdyd.

Rom. iij

Retferdighed faar Gud kommer ved Troen til Jesum Christum til alle oc offuer alle dem som tro. Thi her er ingen skilssmisse. De ere allesammen syndere/ oc fattis den ære/ som de skulde haffue til Gud/ oc de bliffue retferdige vden fortieniste/ aff hans naade/ ved den igenløselse som er skeet ved Christum Jesum/ huilcken Gud haffuer skicket til en Naade Stoel/ ved Troen i hans blod/ huor met hand frembiuder den Retferdighed/ som gielder faar hannem/ i det/ at hand forlader de synder/ som til forne ere skede/ vnder Guds || taalmodighed/ som hand bar/ at hand paa denne tid/ fremsette Retferdighed som gielder faar hannem/ paa det at hand kand alene vere retferdig oc gøre den retferdig/ som er aff Troen til Jesum.

Rom iiij

Christus er der hen giffuen for vore synder skyld/ oc opuect for vor retferdighed skyld.

Rom v.

Wed Christum haffue wi en tilgong i Troen/ til denne naade/ i huilcken wi staa/ oc vden ved Christum kommer ingen til faderen Heb. 12. Joan. 14.

Exempla.

Joan viij.

Den Horquinde/ Haffuer ingen fordømt dig/ saa fordømmer icke heller || ieg dig/ Gack hen oc synde framelis icke mere.

Luce vij.

Siger Christus til den Synderinde/ dine synder ere dig forladne.

Luce xix.

Zacheus den Toldnere.

Luce xxij.

Den ene Røffuere.

Matth ix.

Mattheus den Toldnere.

Luce xxij.

Petrus som forsuor Christum.

Act. ix

Paulus som forfulde Christum fra en stad til en anden. ||

ii Reg xii

Dauid/ Der hand haffde bedreffuit hoer och mord/der faare
sagde Dauid.

Psal. li.

It sønderbrut oc knusit hierte/ forsmaar Gud icke.

29

ii Paral. xxxiii

Kong Manasses/ effter ath hand haffde storlige fortørnet Gud/ tilbedit affguder/ oc begaaet mange gruselige ting mod Guds bud/ oc falt der faare i Kongens haand aff Assyrien/ Dog alligeuel der hand wende sig til Gud/ och bad om naade/ tog Gud hannem til sig igen/ oc sette hannem ind igen/ i sit Konge rige.

Luce rv.

Den fortabte Søn/ som kom i sin Faders || yndeste igen/ Aleniste ved en sand bekendelse/ om hans misgerninger/ oc ved en bøn/ ath hand sagde/ Fader ieg haffuer syndet etc.

Luce xviiij.

Den obenbare Syndere/ som icke torde opløffte sine øyen/ Men slo sig faar sit bryst oc sagde/ Gud vere mig Syndere naadig.

* Der faare tro frilige at vor Herre Christus haffuer giort fyllist for dine Synder/ oc forladet dig dem/ saa est du allerede salig/ Thi Gud vil vere vor Naadige oc Barmhertige Fader/ Fordi at wi tro paa Christum/ oc anamme hannem/ som hand haffuer loffuit oss/ vdi Propheterne/ ved den hellig Aand/ som her efter følger.

Esai. xliij.

Jeg er den/ som affsletter dine misgerninger for min skyld. ||

Zacha. ij

Huo der rører eder/ hand rører min øyesten.

Jere. xxxj

Jeg vil vere eders wretferdighed naadig/ oc ieg vil icke mere komme eders synder ihw

Psal. xxv

HERRENS veye ere idel miskundhed oc sandhed/ alle dem/ som holde hans bud oc vidnesbyrd.

Psal Ixviii

Gvd legger oss byrde paa/ men hand hielper oss ocsaa. Wi haffue en Gud som hielper/ som redder aff Døden.

Joel. ii.

Vender eder til HERren eders Gud/ || Thi hand er miskundelig oc Barmhiertig/ Taalmodig oc fuld aff Barmhiertighed/ oc tilgiffuer misgerntnger.

* Paa disse oc andre saadane Sprock hør Troen.

Jere v.

HERre dine øyen see paa Troen.

Matth viii.

Ske dig lige som du Troer. Item o Quinde din Tro er stor/ dig ske lige som du troer. Matth. xv.

Matth ix.

Din tro haffuer hiulpet dig.

Act. xv.

Troen renser hiertit.

* Det vnde oss vor kære Gud/ ved Christum Jesum hans søn vor Herre

AMEN.

31

Trøstelige Sprock for den Christne Kircke.

Esa. xlix.

Zlon siger/ HERren haffuer forladit mig/ HERRen haffuer forglemt mig/ Kand nogen Quinde forglemme sit spæde Barn/ at hun icke forbarmer sig offuer hendis lifssens fruct/ oc der som hun end forglemmer det/ da vil ieg dog icke forglemme dig etc. Du skalt fornemme/ at ieg er HERRen/ oc at ingen skal bliffue beskemet/ som bier effter mig.

Psal. xliij.

Hvi bedrøffuer du dig min Siel/ oc est saa wrolig i mig/ Bie effter Gud/ thi ieg skal tacke hannem/ at hand er mit ansictis hielp/ oc min Gud. ||

Den xxv: Davids Psalme/ som et en deylig Bøn at Gud vil styre/ oc regere/ forlade Synder/ trøste oc redde.

Effter dig HERre lengis mig/ Min Gud ieg haaber paa dig/ lad mig icke bliffue beskemet/ at mine Fiender icke skulle glede sig offuer mig.

Thi der bliffuer ingen beskemet som bier effter dig/ men de skulle bliffue beskemedede/ som ere/ hine wnyttige foractere.

HERre vise mig dine veye/ oc lær mig dine stie.

Led mig i din sandhed/ oc lær mig/ Thi du est den Gud/ som mig hielper/ daglige bier ieg effter dig.

Tenck HERre paa din Barmhertighed oc paa din miskundhed/ som haffuer verit aff Verdens begyndelse.

Rom icke min vngdoms synder ihu/ oc mine offuertredelser/ men kom mig || ihu/ effter din Barmhertighed/ for din miskundheds skyld.

HERren er god oc from/ der faare vnderuise hand syndre paa veyen.

32

Hand ledsager de elendige ret/ oc lærer de elendige sin vey.

Herrens veye ere idel miskundhed oc sandhed/ dem som holde hans bud/ oc vidnesbyrd.

HERre ver naadig mod min misgerning/ som er stor/ for dit naffn skyld

Huo er den som frycter HERren/ hand skal vnderuise hannem den beste vey.

Hans Siel skal bo i det gode/ oc Sæden skal beside iorden.

HERrens Hemmelighed er iblant dem som hannem frycte/ oc hand lader dem faa sin Pact at vide.
Mine øyen see altid til HERren/ Thi hand skal drage mine Føder aff garnet.
Vent dig til mig oc ver mig naadig/ Thi ieg er enlig oc elendig.
Mit hiertens angist er stor/ led mig aff min nød. ||
See til iammer oc elendighed/ forlad mig alle mine synder.
See til/ at mine Fiender ere saa mange/ oc hade mig aff ret ondscaff.
Beuar min Siel oc fri mig/ lad mig icke bliffue beskemmet/ Thi ieg tror paa dig.
Godhed oc Fromhed beuare mig/ Thi ieg bier effter dig.
Gud fry Israel/ aff al sin nød.

Den xxxiiij. Davids Psalme den tid hand foruende sin Skickelse faar Abimelech/ som dreff hannem fra sig/ oc hand gick bort.

* Oc er en Tacksigelse for de aandelige gaffuer/ at Gud bønhører/ hjælper/ trøster oc beskermer sine i alle honde nød. ||

JEg vil altid loffue Herren/ Hans loff skal altid vere i
min mund.

Min Siel skal rose sig aff Herren/ at de elendige kunde høre det oc glede sig.

Priser Herren met mig/ oc lader oss til sammen ophøye hans naffn.

33

Der ieg søgte effter Herren/ suarede hand mig/ oc reddede mig aff al min fryct
Huo der seer til hannem oc løber til hannem/ hans ansict bliffuer icke beskemmet.

Der den elende robte/ hørde Herren oc halp hannem aff al sin nød.

Guds Engel leyrrer sig trint omkring dem/ som hannem frycte/ oc hjælper dem vd

Smager oc seer huor venlig Herren er/ Salig er den som troer paa hannem.

Frycter Herren i som ere hans helligen/ Thi dem som hannem frycte fattis inted

De rige skulle vere nødtørtige oc hungrige/ men de som søge effter Herren/ dem fattis inted paa noget
gaat

Rommer hid Børn/ hører mig/ Jeg vil lære eder Herrens fryct.

Huo er den som begerer it gaat leffnit/ || oc haffde gerne gode dage?

Beuar din tunge fra ont/ oc dine læbe at de tale icke falskt

Lad aff det onde oc gør gaat/ atspør fred oc søge effter hannem.

Herrens øyen see paa de retferdige/ oc hans øern paa deris rob

Men Herrens Ansict staar offuer dem/ som gøre ont/ at hand kand oprykke deris ihukommelse aff iorden.

Naar de retferdige robe da hører Herren oc redder dem aff all deris nød

Herren er nær hoss dem/ som haffue it sønderknusit hierte/ oc hielper dem/ som ere mistrøstige i deris synd

Den retferdige maa megit lide/ men Herren hielper hannem aff alt det

Hand beuarer hannem alle hans been/ at der bliffuer icke it sønder brudet aff dem

Wlycke skal sla den wgudelige ihiel/ oc de som hade den retferdige skulle haffue skyld.

Herren Frier sin tieneris Siel/ oc alle de som tro paa hannem skulle icke haffue skyld. ||

34

Den lxxxv. Psalme/ som er Kore Børns Psalme faare at siunge.

* Det er en Bøn/ at Gud vilde forbarme sig offuer sin kircke oc giffue naade/ fred och velsignelse igen.

HERRE du som haffuer verit Naadig i fordum tid i dit land/ oc haffuer friit de fangne aff Jacob.

Du som haffuer forladit i Fordum tid/ dit folck deris misgerning/ oc skiult alle deris Synder. Sela.

Du som i fordum tid togst al din vrede bort/ Oc vende dig fra din vredis hastighed.

Trøste oss Gud vor Salighed oc lad aff din wnaade offuer oss.

Vilt du da euindelige vere vred paa oss/ Oc lade din vrede gaa stedze och altid

Uilt du da icke verquege oss/ at || dit folck maatte giede sig offuer dig.

Herre vise oss din naade oc hielp oss.

Ah kunde ieg høre at Gud Herren vilde tale/ At hand vilde tilsige su folck oc sine helligen fred/ paa det/ at de skulle icke giffue dem til nogen daarlighed.

Dog er io hans hielp nær hoss dem som hannem frycte/ at ære skal bo i vort Land.

At miskundhed oc sandhed kunde møde huer andre/ Retferdighed oc Fred kunde kysse huer andre.

At Sandhed kunde voxe paa iorden/ oc Retferdighed kunde see ned fra Himmelen.

At Herren vilde ocsaa gøre vel mod oss/ at vort Land kunde giffue sin fruct

At retferdighed kunde dog bliffue faar hannem oc gaa faar sig.

35

Nogle Ordsprock om Troen aff det Gamle oc Ny Testamente. ||

Gud du seer til Troen Jere. v. Den retferdige leffuer aff Troen Abac. 2. Der som i icke tro/ saa kunde I icke bliffue ved/ men forfaris Esa. 7

Salige ere alle de/ som forlade sig paa dig. Psal. 2.

Abraham trode oc det er hannem regnit til retferdighed Gene. 15.

Troen bltffuer icke beskemet Dan. 3.

Tro paa Gud/ saa hielper hand dig. Eccle. 2.

Huo icke Tror/ hand er allerede fordømt Joan. 3.

Huo som icke Tror/ hand skal fordømmis Marci 16.

De som Tro/ dem haffuer hand giffuit mact at vere Guds Børn. Joan. i.

Wi haffue alle annammet aff hans fuldhed/ Item naaden er ved Jesum Christum Joan. j.

Sandelige Sandelige siger ieg eder/ Huo der hører mine ord oc troer paa den som meg haffuer vdsent/ hand haffuer det euige lifff/ oe kommer icke i dommen/ || men hand haffuer trengt sig igennem fra døden til lifffuit. Joan. 5.

Det er Faderens vilie/ som mig haffuer vdsent/ Huo der Tror paa Sønnen/ hand haffuer det euige lifff/ Oc ieg skal opuecke hannem paa domme dag. Joan. 6.

Gud er alle Tro menniskers Salighed. Joan. 4.

Huo der tror paa mig/ hand skal leffue/ alligeuel at hand dør/ Oc huo der leffuer oc tror paa mig/ hand skal icke dø eundelige. Joan. II.

Salige ere de som icke see och Tro dog. Joan. 20.

Huo der Tror paa Sønnen/ hand haffuer det euige lifff/ men hvo der icke Tror/ hand skal icke see lifffuit/ men Gudz vrede bltffuer offuer hannem Joan. 3.

Ver trøstig min daatter/ din Tro haffuer hulpet dig Matth.9.

36

Gack bort/ dig ske lige som du trode. Matth. viij. ||

O Quinde din Tro er stor/ dig ske lige som du vilt Matth.15.

Jesus gjorde mange andre Tegen/ som icke ere skreffne i denne bog men disse ere screffne/ at i skulle tro/ at Jesus er Christus Guds Søn/ oc at i haffue lifffuet ved troen til hans naffn Joan. 20.

Saa holde wi nu/ at menniskan bliffuer retferdig ved Troen/ alene/ foruden Louens gerninger Rom. 3.

Effterdi at wi ere bleffne retferdige ved Troen/ saa haffue wi fred met Gud/ ved vor Herre Jesum Christum. Rom. 5.

Der som du bekender/ Jesum met munden at hand er Herren/ oc Troer det i dit hierte/ at Gud haffuer opuect hannem fra de døde/ saa bliffuer du salig/ Der som mand Tror aff hiertit/ da bliffuer mand retferdig/ Oc der som mand bekender met munden/ saa bliffuer mand salig. Thi Scrifften siger/ Huo der Tror paa hannem/ hand bliffuer icke || beskemet Rom. 10.

Saa holde wi nu/ at menniskan bliffuer alentste retferdig ved Troen. Rom. 3

Den retferdige skal leffue aff sin Tro. Rom. 1.

Retferdighed/ som gelder faar Gud/ kommer aff Troen. Rom. 3.

I alle ting griber fat paa Troens skiold/ met huilcken i kunde vdslycke alle den skalckis gloende pile. Ephe. 6.

Vden Troen/ er det wmueligt at vere Gud behagelig. Ebre. 11.

Alle de som tro paa hannem/ de skulle faa ved hans naffn syndsens forladelsse. Act. 10.

Tro paa Jesum Christum/ saa bliffuer du oc dit gantske huss saligt. Act. 16

Jeg haffuer min retferdighed icke aff Lowen/ men ved Troen til Jesum Christum. Philip. 3.

Wi bliffue foruarede til salighed ved Guds krafft/ ved Troen. i. Pet. i.

I Christo gelder huercken omskerelsen eller forhuden noget/ men Troen ||/ som arbeyder ved kieriighed.
Gal 5.

37

Huilcken Aand der bekender/ at Jesus Christus er kommen i kødet/ hand er aff Gud/ i. Joan. 4.

Huo det bekender/ at Jesus er Guds Søn i hannem boer Gud oc hand i Gud/ oc wi haffue det bekent oc troe etc. ibidem.

Huo der tror at Jesus er Christus/ den er fød aff Gud/ 1. Joann. 5.

Alt det der er fød aff Gud/ offueruinder verden/ Oc denne vor Tro er Seyruindingen/ som offueruinder verden. Huilcken er den der offueruinder verden/ vden den der Tror/ at Jesus er Guds Søn? ibidem.

Den som Tror paa Guds Søn/ hand haffuer vidnesbyrd i sig selff/ Oc strax der effter følger/ Oc det er vidnesbyrdit/ Thi hand haffuer giffuit oss det euige lifff. ||

Her effter følger den velfignelse/ som vor Herre Gud sagde offuer Israels Folck.

Nume. 6.

HERREN velsigne dig oc beuare dig.

HERREN opliuse sit ansict offuer dig oc vere dig naadig.

HERREN opløffte sit ansict offuer dig/ oc giffue dig fred.

Psal. xxxii.

Saligt er det menniske som HERREN icke til regner sine misgerninger oc i hues Aand der er ingen falskhed. ||

En merckelig tacksigelse oc Bøn.

OAlmectige/ Sande oc Leffuende Gud/ vor Saliggørers Jesu Christi euige Fader/ du som haffuer obenbaret dig faar oss/ aff din store Barmhiertighed/ Oc sagt om din Søn Jesu Christo/ Denne skulle i høre/ Du som haffuer skabt oc opholder alting/ met din euige Søn Jesu Christo/ oc den Hellig Aand/ viss/ retferdig/ en naadig Gud/ 38 en dommere oc hielpere/ Jeg beder dig/ forbarme dig offuer mig/ for din kære Søns Jesu Christi skyld/ som du haffuer skicket til it Offer for oss/ oc til en Middeler oc Talsmand/ Oc giff mig den Hellig Aand/ som vdgaar aff dig Fader oc din Søn/ At hand lær mig rettelige at paakalde dig/ du euige/ sande Gud/ som haffuer obenbaret dig i Christo/ oc at hand lær mig rettelige at tacke dig/ oc leffue vdi en ret lydighed/ som || dig behager/ vdi Guds fryct oc en ret tro oc tillid paa dig.

Jeg tacker dig Almectige Gud vor Saliggørers Jesu Christi Fader/ at du haffuer obenbaret dig faar oss/ oc sent din Søn til verden/ oc skicket hannem til it offer for oss/ och haffuer giffuet oss dit Euangelium oc

lærdom oc beuarer oss det til gode/ Du haffuer vdualt dig en euig Kircke/ oc forlader oss vore synder/ oc annammer oss til naade/ for din Søns skyld/ oc vilt visselige bønne oc hielpe oss och giffue oss den Hellig Aand oc det euige lifff.

Jeg tacker oc saa dig/ O Herre Jesu Christe/ at du est død for oss/ oc løffte den retferdige oc forferdelige Guds vrede mod vore synder/ paa dig/ oc forligte oss met din euige Fader/ oc est opstanden igen af døde/ at regere oc salige gøre oss/ oc gaffst oss dit Euangelium oc vilt beskerme oc giffue oss den euige salighed. ||

Jeg tacker oc dig/ du Euige Hellig Aand/ at du opliuser oss/ oc giffue oss forstand paa den Guddommelige Lerdøm/ oc gode Raad/ oc regerer oc leder vort hierte til dydelighed.

Jeg tacker dig eitige Gud du som obenbarede dig i Christo/ for alle dine velgerninger/ for du holder din lærdom oc kircke ved mact/ for gaat regemente/ næring/ fred/ oc formildede paa vor straff.

* Her kand mand læse de thi Budord/ Troen/ Fader vor oc den xxv. Psalme Effter dig Herre lengis mig etc. som findis til forne i denne bog.

39

En Bøn der effter.

O Almectige/ sande oc leffuende Gud/ vor Herris Jesu Christi euige Fader/ du som haffuer sagt/ Saa sandelige som ieg leffuer/ vil ieg icke en synders død/ men at hand skal omuende sig/ oc bliffue ved lifffuit/ || Jeg beder dig/ forlad mig alle mine synder oc forbarme dig offuer mig/ for din Søns Jesus Christi skyld/ oc regere mig met din Hellig Aand/ omuende mit gantske hierte varafftelige til dig/ oc hielp mig i min nød som mig paa henger. N. giff it saligt Regement i din krcke oc i dette land/ Beuare oc regere oss alle sammen til vor salighed oc til din ære.

O Herre Jesu Christe Guds Son Du som eft død paa kaarsit for oss/ oc haffuer dog offueruundet døden oc est opstanden igen aff din Guddommelige krafft/ oc leffuer oc regerer i euighed/ du som haffuer sagt. Kommer til mig alle i som ere elendige oc besuarede/ Jeg vil verquege eder. Jeg beder dig aff hiertet/ forbarme dig offuer mig oc bønne mig/ som du bønne den Cananeiske Quinde/ oc ver min Talsmand hoss den euige Fader/ oc giff mig din Hellig Aand/ som du haffuer loffuit. Jeg vil icke forlade || eder Faderløse/ men ieg vil komme til eder. Paa denne din foriettelse kalder teg paa dig/ effter din befalning oc beder dig/ regere mig met din Hellige Aand i mit gantske leffnit. Amen.

H. G. H. V. D. A.
Prentet i den Kongelige stad
Riøbenhaffn aff Hans Vingaard Aar M. D. L.